

Úplně nová sleva na daních z příjmů od zdaňovacího období roku 2022 aneb drobné pohledávky u zastavených exekucí

Ing. Petr Koubovský,
daňový poradce, č. osv. 3891 – Rödl & Partner Tax, k. s.

„Daně a čert nikdy nespí“ by se mohlo také říci. Jinými slovy, zákonodárci se neustále činí, a tak máme i v daňové oblasti neustále novinky. Jednou z nich je zcela nová možnost uplatnění slevy na dani z příjmů, a to právě v rámci předkládaných příznání k dani z příjmů až za zdaňovací období roku 2022. Celkem logicky nejsou k této novince žádné soudní rozsudky, koordinační výbory ani konkrétní výklady. Až čas nám ukáže, zdali je právní úprava bezproblémová a ku prospěchu daňových poplatníků. Pojďme se na ni tedy blíže podívat.

Při svém posouzení jsem primárně vycházel z těchto níže uvedených právních předpisů:

- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“),
- pokyn GFŘ č. D-22 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení ZDP (dále jen „pokyn č. D-22“),
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „EŘ“),
- zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „DR“),
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“).

Novelizace exekučního řádu

Novelizace zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, s sebou přinesla i související legislativně technické změny v ZDP. S počátkem zdaňovacího období roku 2022 tak světlo světa spatří i nová sleva na dani z příjmů. Základním „stavebním kamenem“, resp. příčinou je ustanovení § 55 exekučního řádu, kde se mimo jiné stanoví:

„Nedošlo-li po dobu posledních 6 let¹ počítaných po vyznačení doložky provedení exekuce ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti a není-li exekucí postižena nemovitá věc, vyzve exekutor oprávněného, aby ve lhůtě 30 dnů sdělil, zda souhlasí se zastavením exekuce nebo, aby ve stejné lhůtě sdělil, že se zastavením exekuce nesouhlasí. Jestliže oprávněný vyjádřil souhlas se zastavením exekuce nebo lhůta podle věty první uplynula marně, exekutor exekuci zastaví.“

Jestliže však oprávněný složí zálohu na další vedení exekuce, její zastavení je tímto pozastaveno.

Jediným a velmi pragmatickým cílem této právní úpravy a slevy na dani samotné je toliko zastavení marných letitých exekucí. Oprávněnému budiž ku prospěchu a útěše náhrada ve výši 30 % vymáhané pohledávky bez příslušenství, případně snižená o již vymoženou část jistiny, přičemž tato náhrada je poskytována právě formou slevy na dani z příjmů. V daném případě takto zastavené exekuce už předmětnou pohledávku nelze dále vymáhat exekučně ani soudně.

Výše uvedená novela exekučního řádu uložila exekutorům, aby do tří měsíců od nabytí své účinnosti vyzvali oprávněné osoby ke složení zálohy na náklady exekuce u vymáhaných pohledávek:

- v exekučních řízeních, u nichž tato řízení probíhala po dobu alespoň tří let přede dnem nabytí účinnosti novely,
- v okamžiku zahájení řízení šlo o pohledávku oprávněného nepřevyšující částku 1 500 Kč bez příslušenství,
- současně v těchto řízeních v posledních třech letech přede dnem účinnosti novely nebylo nic vymoženo.

Kromě výše uvedeného pro slevu na dani důležitého přinesla novela exekučního řádu i omezení exekuce na majetek, a to zejména u dlužníků, kteří mají nárok na starobní či invalidní důchod (II. a III. stupeň) anebo pokud exekuce vznikla pro dluh před 18. rokem. Výjimkou z omezení představují jen některé dluhy, například pro exekuci na výživné apod.

Nově jsou započítávány nejdříve náklady na exekuce, pak na jistinu, úroky, úroky z prodlení a až nakonec náklady oprávněného, což představuje opět jednu z dalších významných změn.

V exekucích, které byly zahájeny po účinnosti novely, bude mít plátce mzdy (zaměstnavatel) nárok na paušální náhradu nákladů vůči povinnému (zde zaměstnanci, z jehož mzdy je povinen provádět srážky). Paušální náhrada nákladů činí 50 Kč za kalendářní měsíc a plátce mzdy si ji odečte od částky, kterou má povinnému vyplátit po provedení srážek ze mzdy. A v neposlední řadě novela přináší pro zaměstnavatele i informační povinnost vůči exekutorovi.

Zákon o daních z příjmů a pokyn č. D-22

Výše uvedený zákon č. 286/2021 Sb. mimo jiné novelizoval i § 35 ZDP, jehož prostřednictvím zavádí od roku 2022 slevu na dani, kdy se základ daně poplatníků snižuje o slevu za zastavenou exekuci. Výše slevy odpovídá výši náhrady, kterou oprávněnému přizná exekutor při zastavení exekuce. Zásadní podmínkou pro přiznání této předmětné slevy je, že pohledávka musí být do výše maximálně 1 500 Kč bez příslušenství (zde se myslí nominální hodnota pohledávky) a dále, že zároveň exekuce probíhala po dobu alespoň 3 let přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 286/2021 Sb., přičemž během této doby nebyla pohledávka vymožena ani z části.

V ZDP se předmětná sleva promítá následovně v rámci ustanovení § 35 v odst. 4:

„Daň poplatníka vypočtená za zdaňovací období nebo období, za které se podává daňové přiznání, se snižuje o slevu za zastavenou exekuci, jejíž výše odpovídá výši náhrady, kterou oprávněnému v daném zdaňovacím období nebo období, za které se podává daňové přiznání, přizná exekutor při zastavení exekuce, jejímž předmětem byla pohledávka nepřevyšující částku 1500 Kč bez příslušenství, a která probíhala po dobu alespoň tří let přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 286/2021 Sb., z důvodu, že v těchto třech letech nebyla tato pohledávka vymožena ani z části.“

Osobně si již zde neodpustím poznámku, že ačkoliv politici všech stran stále hovoří o odstraňování daňových výjimek, je trochu kontraproduktivní (protiřečící si) schválit tuto slevu na dani, která dle mého názoru bude daň z příjmů spíše dále komplikovat.

Pokyn č. D-22 k danému ustanovení mlčí.

Praktická aplikace slevy na dani

Z právní úpravy mimo jiné také vyplývá, že se jedná o přechodnou úpravu pro řešení historických exekucí. Tato se neaplikuje v případě nově zahájených řízení. Tím se dostáváme k přechodným ustanovením a účinnosti zákona, které ze ZDP nevyčteme, a je tak třeba obrátit se do exekučního řádu.

Slevu na dani podle odstavců 1 a 4 nelze uplatnit na daň (část daně) ze samostatného základu daně zdaňovaného sazbou daně podle § 16a nebo 21 odst. 4 ZDP.²

Vzhledem k tomu, že výše náhrady činí 30 % z vymáhané pohledávky a maximální hodnota pohledávky je 1 500 Kč, celkem logicky je tak maximální sleva za jednu zastavenou exekuci ve výši 450 Kč (30 % z 1 500 Kč).

Slevu budou moci uplatnit:

- i) právnické osoby,
- ii) fyzické osoby,
- iii) v případě fyzických osob dokonce zaměstnanci.

300	Slevy na dani podle § 35 odst. 1 a § 35a nebo § 35b zákona (nejvýše do částky na ř. 290 ²)		
301			
310	Daň upravená o položky uvedené na ř. 300 a 301 (ř. 290 – 300 ± 301 ²)		

Daňoví poplatníci – právnické osoby podávající daňové přiznání za zdaňovací období započaté v roce 2022 použijí pro vyčíslení a uplatnění slevy na dani podle § 35 odst. 4 ZDP strukturu, členění a věcnou náplň řádků tiskopisu daňového přiznání k dani z příjmů právnických osob a jeho příloh platného pro dané zdaňovací období, a to konkrétně ř. 301 II. oddílu, přičemž do editovatelného řádku se uvede odkaz na slevu za zastavenou exekuci (§ 35 odst. 4 ZDP). Tato úprava se následně na ř. 310 II. oddílu promítne podle algoritmu ř. 290–300–301.

Před vyplněním si, prosím, přečtěte pokyny.

VÝPOČET DANĚ A DAŇOVÉHO ZVÝHODNĚNÍ

u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
(dále jen „zákon“) za zdaňovací období 2022

Příjmení, jméno a titul poplatníka _____	Rodné číslo) _____
Adresa bydliště (místa trvalého pobytu) _____ PSČ _____	

1.	Úhm příjmů od všech plátců s výjimkou příjmů, z nichž se daň vybírá srážkou podle zvláštní sazby daně a nebyly u nich uplatněny postup dle § 38a odst. 7 zákona – dílčí základ daně	v Kč
2.	(§ 15 odst. 1 zákona) hodnota bezúplatného plnění	
3.	(§ 15 odst. 3 a 4 zákona) úroky z úvěru (úvěrů)	
4.	(§ 15 odst. 5 zákona) příspěvky na penzijní připojištění, penzijní pojištění, doplňkové penzijní spoření	
5.	(§ 15 odst. 6 zákona) pojistné na soukromé životní pojištění	
6.	(§ 15 odst. 7 zákona) členské příspěvky člena odborové organizace	
7.	(§ 15 odst. 8 zákona) úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání	
8.	Nezdanitelné části celkem	
9.	Základ daně snížený o nezdanitelné části (zaokrouhlený na celá sta Kč dolů)	
10.	Vypočtená daň	
11.	Sleva na dani podle § 35 odst. 4 zákona za zastavenou exekuci	
12.	Sleva na dani podle § 35ba odst. 1 zákona	písm. a) základní sleva na poplatníka
13.		písm. b) na manžela (manželku)
14.		písm. c) základní sleva na invaliditu
15.		písm. d) rozšířená sleva na invaliditu
16.		písm. e) na držitele průkazu ZTP/P
17.		písm. f) na studenta
18.		písm. g) za umístění dítěte
19.	Slevy na dani podle § 35 odst. 4 a § 35ba odst. 1 zákona celkem	
20.	Daň po slevách na dani (částka musí být >= 0)	
21.	Úhm skutečně sražených záloh na daň (po slevách na dani)	
22.	Přeplatek (označ +) je-li I. 21 > 20	
	Nedoplatek (označ -) je-li I. 21 < 20	

V případě poplatníků daně z příjmů fyzických osob se sleva na dani zohlední v rámci 5. ODDÍLU – Uplatnění slev na dani a daňového zvýhodnění u daně z příjmů fyzických osob.³

V obou případech není primárně nutné uplatnění této slevy na dani žádným způsobem v rámci předkládaného daňového přiznání prokazovat, např. přílohou k daňovému přiznání.

Zaměstnanci, kterému nevznikne povinnost předložit správci daně daňové přiznání a tento požádá svého zaměstnavatele o roční zúčtování, tento má povinnost ke slevě na dani za zastavenou exekuci právě při ročním zúčtování záloh a daňového zvýhodnění za zdaňovací období přihlídnout a zohlednit ji. Prvním možným okamžikem bude roční zúčtování záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti a daňového zvýhodnění za

kalendářní rok 2022. Samozřejmě případná součinnost zaměstnance bude nezbytná, a v tomto případě je již prokazování k uplatnění nutné, a to předložením příslušného usnesení o zastavení exekuce ze strany zaměstnance.

SLEVY NA DANI

Kromě slevy na dani a daňového zvýhodnění uplatněného v Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti učiněného podle § 38k odst. 4, případně odst. 7 zákona, uplatňují za výše uvedené zdaňovací období nárok na:

Slevu za zastavenou exekuci podle § 35 odst. 4 zákona ve výši náhrady přiznané exekutorem při zastavení exekuce.

Výše exekutorem přiznané náhrady (v Kč) ⁴⁾	
---	--

⁴⁾ sleva za jednu zastavenou exekuci může maximálně činit 450 Kč (30 % z 1500 Kč)

Sleva za zastavenou exekuci je uplatnitelná pouze za zdaňovací období, ve kterém exekutor náhradu přiznává. Sleva tedy může i propadnout, pokud poplatníkovi nevznikne za příslušné období daňová povinnost. Jinými slovy, nelze ji převádět do dalších období. Pokud poplatníkovi nevznikne daňová povinnost, sleva na dani nebude využita a reálně tak oprávněný věřitel nedostane za zastavenou exekuci nic.

Pohledávky nabyté postoupením

V praxi není výjimečné, že osoba oprávněného nabyla v roce 2022 předmětnou pohledávku postoupením od původního věřitele. Jinak řečeno, původní věřitel pohledávku postoupí novému věřiteli a tento nový věřitel vede/vedl dále exekuční řízení.

Dle § 1880 odst. 1 NOZ nabývá postupník spolu s pohledávkou také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění. Dle mého názoru není dle ZDP rozhodné, zda je oprávněným postupník či původní věřitel. Vzhledem k této skutečnosti tedy při splnění podmínek definovaných v § 35 odst. 4 ZDP uplatnění slevy na dani nic nebrání.

V daném případě si však opětovně dovoluji upozornit, že jednou ze zákonných podmínek je maximální výše pohledávky ve výši 1 500 Kč, tj. původní nominální hodnota, a nikoliv hodnota, za kterou byla postoupena a případně i odepsána u nabyvatele pohledávky jejím postoupením.

Pohledávky evidované v podrozvaze

V praxi se celkem často můžeme setkat také s případy, kdy daňoví poplatníci své pohledávky již neevidují v rámci svých účetních knih. Tyto pohledávky již jsou například 100% daňově odepsány a evidovány pouze v tzv. podrozvahové evidenci. Za těchto okolností může vyvstávat otázka, zdali u takto evidovaných pohledávek lze uplatnit předmětnou slevu na dani ve vztahu k novele exekučního řádu.

Dle mého názoru výše uvedené evidence nelimitují daňové poplatníky v uplatnění předmětné slevy na dani, tedy samozřejmě pokud jsou ostatní ZDP stanovené podmínky pro její uplatnění naplněny.

Závěry

Dle mého názoru je zcela zjevná snaha zákonodárce ochránit dlužníka. Na druhou stranu nelze ani opomíjet postavení a práva věřitele, který po zastavení exekuce již nemá možnost svou pohledávku jakkoliv vymocit.

Na základě předpokladů, které jsou ostatně uvedeny i v důvodové zprávě, by v případě oddlužení věřitel od dlužníka obdržel přibližně 30 % vymáhané pohledávky. A právě proto byla v této částce určena i náhrada pro věřitele, kterou mu stát nakonec poskytuje formou nikoliv peněžní, nýbrž formou slevy na dani.

Jestliže se tedy vaše společnost či vy osobně jako podnikající fyzická osoba zabýváte činností, která generuje drobné pohledávky, a tyto pohledávky bezvýsledně vymáháte v rámci exekučních řízení, pak byste vaši pozornost měli zaměřit na výše uvedený nový institut slevy na dani.

1 Poznámka autora: původní návrh byl jen 3 roky.

2 § 38 odst. 5 ZDP.

3 Tiskopis (MFin 25 5460/1 vzor č. 27) – 5460-1_27_zvyraznene_upravy.pdf (financnisprava.cz).

«

VOX

PRAKTICKÉ UPLATŇOVÁNÍ ZÁKONA

O DPH OD 1. 1. 2023

TERMÍN: 2. 2. 2023

PŘEDNÁŠÍ: Ing. Jiří Klíma

CENA: 3 618 Kč vč. 21 % DPH

PAUŠÁLNÍ DAŇ – SOUČASNĚ A BUDOUCÍ MOŽNOSTI VYUŽITÍ

TERMÍN: 3. 2. 2023

PŘEDNÁŠÍ: Ing. Jakub Zakouřil

CENA: 2 892 Kč vč. 21 % DPH

NASTAVENÍ ÚČETNICTVÍ, KONTROLNÍCH VAZEB A ÚPRAVA VNITROPODNIKOVÝCH SMĚRNIC PODLE ZMĚN ROKU 2023, METODIK ÚČETNICTVÍ

TERMÍN: 6. 2. 2023

PŘEDNÁŠÍ: pí Hana Kovalíková

CENA: 3 255 Kč vč. 21 % DPH

CESTOVNÍ NÁHRADY V ŠIRŠÍCH PRÁVNÍCH SOUVISLOSTECH

TERMÍN: 9. 2. 2023

PŘEDNÁŠÍ: Mgr. Magdaléna Vyškovská

CENA: 3 134 Kč vč. 21 % DPH

ZÁKON O NĚKTERÝCH OPATŘENÍCH PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI A FINANCOVÁNÍ TERORISMU

TERMÍN: 15. 2. 2023

PŘEDNÁŠÍ: Mgr. Markéta Hlavinová

CENA: 3 134 Kč vč. 21 % DPH

PŘEVODNÍ CENY A DAŇOVÁ KONTROLA V ROCE 2023

TERMÍN: 17. 2. 2023

PŘEDNÁŠÍ: Mgr. Ing. Radim Bláha

CENA: 3 255 Kč vč. 21 % DPH

Více informací nejen o těchto seminářích
a možnost přihlásit se naleznete
na www.vox.cz. V případě dotazů se
na nás neváhejte obrátit:

777 741 777 | vox@vox-kurzy.cz.